

Twee nachten op de brocken

<https://hdl.handle.net/1874/235081>

ct.
7

mm 11772

Misc. litter.
Oct. n° 1237

**B. oct.
1237**

RIJKSUNIVERSITEIT TE UTRECHT

1786 0234

Miss. P. U. G.
1851

TWEE NACHTEN OP DE BROCKEN.

Zelf moet gij 't zoeken, en zelf moet gij 't vinden,
Mensch in uw hart, in uw woord, in uw lot,
Anders zoo spelen de wervleude winden,
Mensch, met uw hart, uw geloof en uw God.

DE GENESTET.

Zelfstandig te zijn, uit eigene oogen te zien, met bewustzijn te handelen, zietdaar iets dat voor iederen mensch op de reis des levens van het hoogste belang is, zoowel om het meeste nut te trekken voor zich zelve en uit te werken voor anderen, als ook om het meeste genot te smaken en zich op de beste wijze te vormen. En is eene reis op aarde in vele opzigten een beeld te noemen van de levensreis, ook zulk eene reis overtuigt ons niet zelden van de waarheid der uitgesprokene stelling. Wie toch is er die niet bij ervaring weet, dat men door het blindelings volgen van anderen en het zien met vreemde oogen ligt dwaalt of bedrogen wordt? Wie die niet heeft opgemerkt dat zelf zien, zelf denken en zelf handelen zijne krachten heeft versterkt, zijn genot vermeerderd, zijn werk zegenrijker gemaakt?

Ik wil hiermede niet zeggen, dat het in 't algemeen goed is van den regel af te wijken of anders te handelen dan anderen; maar ik beweer dat men, vóór men naar den regel handelt, best doet met eerst na te denken of de regel wel van algemeene toepassing is en of hij ook voor het bijzonder geval geldt waarin wij verkeeren; zoo ook of de algemeene handelwijze wel op goede gronden steunt, dan of zij uitzonderingen toelaat, waartoe juist het geval waarin wij verkeeren kon behooren.

Het is mijn plan niet, geëerde lezer! om over deze zaak, hoe geschikt zij er ook voor moge wezen, u met afgetrokkene redeneringen bezig te houden, maar ik wil trachten u de waarheid er van aanschouwelijk voor te stellen, door op eene eenvoudige wijze iets mede te deelen uit mijne ervaringen op een paar uitstapjes, waarbij ik gelegenheid had om bij gunstig en ongunstig weder, zoo als 't heet, een bekend punt in het Harzgebirge, de Brocken, te bezoeken.

Eigenlijk heb ik nu den mond voorbij gepraat, zoo als 't spreekwoord zegt; want, als ik de zaak goed voorstel, zoudt gij zonder mijne reeds gemaakte opmerking tot de overtuiging komen der waarheid, die ik u door mijne vertelling duidelijk wil maken. Maar dit is nu zoo. Misschien valt er nog wel iets meer uit te leeren, en dit laat ik gaarne aan uw eigen oordeel over.

Baedeker zegt in zijn bekend reisboek: „Wie de Brocken eenmaal heeft bezocht, zal niet ligt ten tweeden male die beklimmen.” 't Is wel te verklaren waarom hij zulks denkt. De Brocken of Bloksberg is toch niet het prachtigste gedeelte van den Harz. Het wilde Oker-, het bekoorlijke Selke-, het fraaije Ilse-, maar bovenal het trotsche Bodedal, met zijne talrijke watervallen en verrassende partijen, alsmede sommige wel minder hooge, maar meer verscheidenheid van gezigten opleverende hoogten, zoo als de Rostrap, de Dansplaats, de Victors- en Josephshoogte, de Burgberg en andere, wedijveren in afwisselend schoon met de Brocken. Daarbij zijn deze punten in korteren tijd, met meerder gemak en minder kosten te bereiken en verdienen alzoo in vele opzigten de voorkeur, vooral voor iemand, die in tijd beperkt is. Maar het is, mijns bedunkens, vooral daarom dat Baedeker aldus oordeelt, omdat de meeste reizigers, bij het beklimmen der Brocken, in hunne verwachtingen te leur gesteld worden. Men beklimt toch gewoonlijk dezen berg om er de zon te zien opgaan en meestal is de bergtop in den vroegen morgen in wolken gehuld, en ondoordringbare nevels beletten het verschijnsel te zien waartoe men de moeilijke bergreis heeft aanvaard. Ontevreden over den mislukten togt trekt men dan weder terug, en terwijl sommigen in eene meer kalme stemming den berg afdalen, in de stille en ook niet ongegronde hoop om op andere fraaije punten schadeloos gesteld te worden voor de ondervondene teleurstelling, storten anderen, meer opgewonden, hun spijt uit in verzen of proza in het Brocken-album, dat menigvuldige voorbeelden daarvan aanbiedt.

Wij waren des morgens reeds bij tijds van Harzburg te Ilsenburg gekomen en hadden het voornemen om in den namiddag de Brocken te beklimmen. Wij konden er dan tegen den avond zijn en er den nacht vertoeven om den volgenden morgen, bij gunstige gelegenheid, de zon te zien opgaan.

Daar hierbij echter veel van 't weder afhing en dit niet vast scheen, zoo waren wij eene poos besluiteloos wat te doen. Men dorst het ons

ook niet aanraden. De wolken trokken meer en meer te zamen en 't was te verwachten dat zij weldra geheel den bergtop zouden omhullen. Wij besloten alzoo vooreerst van den togt af te zien, bezagen te Ilsenburg eene fabriek en deden eene wandeling langs de Ilse, den weg op naar den Ilsenstein.

De Ilsenstein is een steile rotsklomp, die onmiddellijk aan den rijweg is gelegen, die naar den bergtop geleidt en zich tot eene aanzienlijke hoogte schier loodregt daarboven verheft. Gedurende onze wandeling scheen het weder beter te worden. Eerst hadden wij het in de verte hooren donderen; maar de bui trok af en de lucht werd helderder. 't Speet ons nu dat wij van de bergreis hadden afgezien. Naar Ilsenburg terug te gaan om een gids te nemen, dien men bij den togt noodig heeft, zoude ons echter te veel tijd kosten en onder weg was er geen te verkrijgen. Een reisgezelschap, dat van boven kwam en zonder gids den terugtogt deed, raadde ons aan om den togt te ondernemen en beschreef ons zoo goed mogelijk den weg. Deze loopt gedurende een geruimen tijd door het digte woud, waar men, op den kalen bodem, het pad niet, of uiterst moeilijk kan onderkennen. Wel aanvaardden wij met moed den togt, maar geraakten spoedig aan 't dwalen, althans dikwijls waren wij onzeker in welke rigting te gaan.

Op eene opene plek, die wij te midden van het digte bosch aantroffen, tuurden wij te vergeefs rond om den bergtop te ontdekken. Levensmiddelen hadden wij niet mede genomen en waren ook nergens te verkrijgen. Daar wij geen spoor van eenig menschelijk wezen ontdekten, van wien wij eenige teregtwijzing zouden kunnen ontvangen, zoo besloten wij om terug te keeren, gedachtig aan het spreekwoord: beter ten halven gekeerd dan ten vollen gedwaald. 't Was toch veel gewaagd om den onzekeren togt te lang door te zetten; want overviel ons de nacht, dan konde zulks bij mogelijke weêrverandering soms noodlottige gevolgen voor ons hebben. Wij hadden hiervan vele voorbeelden tot waarschuwing voor ons, en juist eene week na ons hebben, zoo als wij later vernamen, een paar Engelsche reizigers met twee dames er bijna het leven bij ingeschoten. Door nachtelijke duisternis en ongunstig weder overvallen, zijn zij met hunnen gids aan het dwalen geraakt en in bewusteloozen toestand neêrgezezen. De gids bereikte echter nog gelukkig het Brockenhuis, van waar men de ongelukkigen te hulp kwam.

Op den terugtogt kwamen wij weder voorbij den Ilsenstein, dien

ik nu met een mijner reisgenooten beklom. Wij bereikten den top juist toen de zon onderging, en na ons in dit prachtig gezigt verlustigd te hebben, daalden wij in de avondschemering langs een steilen weg naar beneden en vonden onze reisgenooten weder in het druk bezochte logement: Zum Rothen Forellen, waar wij met moeite huisvesting vonden.

Den volgenden dag herhaalden wij den togt, maar nu begeleid door een gids, en vergezeld van meer reizigers, die even als wij de Brocken wilden beklimmen. In eene vrolijke stemming klommen wij naar boven. Een groot gedeelte van den weg loopt langs de Ilse, met hare tallooze watervallen, die echter bij het hooger klimmen in kracht en luister steeds afneemt en zich eindelijk in zeer diepe rotskloven verliest. Vergezeld door onzen gids, die gewis tallooze malen den berg had beklimmen, wandelden wij rustig verder zoo als de mensch, die door anderen wordt geleid, steeds gerust zijn weg kan vervolgen als hij maar het volle vertrouwen heeft op den gids die hem leidt. Eerst dan wanneer wij zelve den weg moeten zoeken, worden wij meer tot nadenken en onderzoek, tot zelfstandig opmerken en opletten rondzien opgewekt. Hij die altijd door een gids wordt geleid, moge voor vele afdwalingen beveiligd wezen, een vast en zelfstandig, zich zelve bewust mensch zal hij niet ligt worden.

Het digte woud wordt bij het hooger klimmen staag dunner; de hooge pijnboomen worden door kreupelbosch vervangen, en weldra hadden wij de meer opene bergkruin bereikt, die, met heide, mos en karig gras bedekt, ons nu een ruim en vrij vergezigt aanbod.

Daar wij nu niet ligt meer konden afdwalen, stapte ik met een mijner reisgenooten vooruit om in het Brockenhuis of de herberg op den top des bergs, waar wij met een talrijk gezelschap wenschten te overnachten, en waar ook misschien langs andere wegen reizigers zouden aankomen, zoo mogelijk logeerkamers te bespreken. Onze spoed bleek ook niet vergeefs te zijn; want terwijl wij voor ons reisgezelschap, dat uit zes personen bestond, twee kamers ieder met 3 ledikanten verkregen, moesten velen onzer medereizigers zich in de algemeene gezelschapszaal, de zoogenoemde Gaststube, behelpen en den nacht op matrassen, op den grond doorbrengen.

't Is een natuurlijk en gewis ook geoorloofd egoïsme om door vlug en bij der hand te zijn, zoo als men 't noemt, te zorgen dat men niet bij anderen achter blijft. Menigeen heeft gewis door onnoodig

dralen of ontijdig aarzelen zich moeten behelpen of voordeelen missen, die anderen ten deele vielen. En niet zelden ziet men, dat sommigen op het tooneel des levens door eigene nalatigheid eene minder goede standplaats verkrijgen dan zij bij meer ijver en vlugheid hadden kunnen verwerven.

't Was een warme zomerdag, en bij het altijd vermoeijende klimmen hadden wij minder opgemerkt, dat de lucht fijner en ijler en aanmerkelyk koeler was geworden. Verhit als wij waren, wilden wij reeds spoedig naar buiten gaan om ons in het wijd uitgestrekte uitzigt te verlustigen. Onze gastheer echter, de zorgvuldige en ervaren Brockenwirth, raadde ons voorzigtigheid aan en bragt ons een gepasten drank, die ons regt verkwikte en waarbij wij onze medereizigers afwachten.

Wij waren nog niet lang boven of eene digte wolk omhulde den bergtop en voor dien avond was er aan geen vrij uitzigt meer te denken. De koude nam nu ook steeds toe, en buiten de deur niets dan een kouden, digten nevel ontwarende, bleven wij in de warme, vrolijke gelagkamer, waar het gezellig zamenzijn van meestal jeugdige, regt opgewekte en vrolijk gestemde reizigers, van verschillende natiën, den tijd snel deed henenvlieten. Eindelijk zochten wij onze logeerkamers op om tijdig bij de hand te kunnen zijn en den zonsopgang, waarbij wij allen zoo vurig op helder weder hoopten, in volle pracht te kunnen waarnemen. De min aangename koude, misschien ook wel de eenigzins vermoeijende togt, het drukke en levendige gesprek en het ongewone der plaats hielden ons nog eenigen tijd wakker. Eindelijk sliepen wij in, tot na een korten slaap het sein gegeven werd, dat de zon weldra zoude opkomen.

't Was eene zonderlinge groep die weldra op den toren verzameld was, die voor het logement gebouwd van het bovenvlak een vrij uitzigt naar alle zijden aanbiedt. Heeren en dames, meest nog geheel of half in nachtcostuum, vereenigden zich hier in de vale morgenschemering en zagen — niets. Eene digte wolk omhulde nog steeds de bergkruin en liet de ochtendschemering slechts flauw door, zoodat de streek, waar de zon boven de kimmen moest verrijzen, bezwaarlijk te onderkennen was.

Men zegt wel eens van hen, die in eene regt vrolijke en tevredene en daardoor opgewekte stemming zich bevinden, dat zij in de wolken zijn; wij waren in den letterlijken zin in de wolken, maar de vrolijke stemming faalde. De koude morgenlucht dreef ons voor en na naar bin-

nen in de verwarmde gelagkamer; maar het was en bleef betrokken en de zon ging op zonder dat zij door ons konde worden gezien. 't Was eene groote teleurstelling, en terwijl sommigen hun spijt in het Brockenalbum uitstortten, anderen er slechts hun naam inschreven, om te doen blijken dat zij den bergtop bezocht hadden en nog anderen uit onverschilligheid of wrevel zulks nalieten, dropen de meeste reizigers voor en na ontevreden af.

Zoo bleven wij, met nog een bejaard heer uit Maagdenburg, die zich bij ons reisgezelschap had aangesloten, ten laatste alleen over. Voor ons was nu de groote vraag: Te gaan of niet te gaan. Het was echter nog vroeg in den morgen en de opmerking: misschien wordt het weldra helder en dan zoude het ons spijten den bergtop zoo spoedig te hebben verlaten, alsmede dat hoewel wij de zon, die nu reeds boven den horizon was, niet meer konden zien opgaan, toch bij het verdwijnen of zamentrekken der wolken een vrij uitzigt van de bergkruin wel waard was er eenigen tijd voor op te offeren, en de uitgesproken gedachte: misschien komen wij hier nimmer weder, dit alles deed ons besluiten nog niet henen te gaan. En waarlijk ons toeven werd dubbel — wat zeg ik? — werd honderdvoudig beloond; want een genot, veel hooger dan wij ons hadden voorgesteld, viel ons ten deel.

Langzamerhand werden de nevels boven en rondom ons dunner en dunner, en weldra werd de prachtige, nog niet hoog gestegen zonnebol door het dunne nevelgordijn zichtbaar. In betrekkelijk korten tijd was de hemel boven ons geheel helder geworden. Beneden ons strekte echter eene digte en voor het oog ondoordringbare wolkenmassa zich naar alle kanten rondom ons uit. Te vergeefs trachtte onzen blik door dien digten sluijer heen te dringen, die de omgelegene lagere oorden geheel aan onze starende blikken onttrok. 't Was een vreemd gevoel voor ons, zoo geheel als van de aarde gescheiden en aan onze woonplaats als outtogen te zijn, terwijl wij vrij den blik naar boven konden heffen, naar den nu helderen hemel. Wij zijn toch zoo gewoon om vrij op de aarde rond te zien, ook dan wanneer de hemel en hetgeen wij ons als hemel denken voor ons stoffelijk oog verborgen is.

De kale bergtop met het gebouw dat er staat, als een heerlijke getuige hoe de mensch door beleid, moed en volharding schier alle moeilijkheden weet te overwinnen, met zijne rotsbrokken, die in verschillende opzigten welsprekende getuigen zijn van de krachtige

natuurwerkingen, die eens aan onze aarde haar bestaan en vorm schonken en nog bestendig daarop invloed uitoefenen; de kale bergtop alleen kwam als een klein eiland even uit de wijd uitgestrekte wolkenzee ten voorschijn. Ja het was eene onmetelijke nevelzee, die zich zoo ver het oog reikte rondom ons uitstreckte en door de morgenzon beschenen op eene onbeschrijfelijk prachtige wijze het licht terug kaatste en ons als in eene idealische wereld verplaatste. Die zelfde wolkenmassa, die ons van de aarde als afscheidde, beroofde ons nu niet meer van den liefelijken zonnegloed, maar onttrok dien aan de lagere streken der aarde en hulde deze nog in een somber donker. Maar ook daar zoude weldra het onbenevelde zonnelicht doordringen. Uit die ons aan alle zijden omringende wolkenzee zagen wij allengs andere bergtoppen als zoo vele kleine eilanden te voorschijn komen. Hier de kleine Brocken en de Heinrichshöhe, iets verder af de Victors- en Josephshöhe, de Burgberg en Rammelsberg enz. Eindelijk scheidden de digte wolkenmassen, zich van een, en het starend oog kon, nu hier, dan daar, een vlugtigen blik door die reten heen op de omgelegene lagere deelen der aardoppervlakte werpen. Meer en meer trokken de wolken zich nu te zamen en de frisch opgestokene morgenkoelte bragt de nu in staag kleiner wordende stapelwolken veranderde wolkenlaag meer en meer in beweging en dreef ze voor zich henen. Ruimer werd allengs het verschiet en weldra kon het oog onbelemmerd in de schier eindelooze ruimte doordringen.

Hoe verheugden wij ons, dat wij waren gebleven en niet als de anderen in eene ontevredene stemming den bergtop hadden verlaten! Wij hadden een tooneel aanschouwd zoo prachtig als wij ons op verre na niet hadden voorgesteld en dat niet schooner had kunnen wezen, ook dan niet wanneer wij naar onzen wensch, van den beginne af, een helderen hemel hadden gehad. O, het is schooner de nevelen te zien wijken dan dadelijk in een onbelemmerd licht geplaatst te worden. Even zoo als men met Lessing te regt het vermogen om de waarheid te zoeken en te vinden verkieslijker moet achten dan haar als eene uitgemaakte zaak te ontvangen, zoo is het ook schooner en genotvoller om uit een min volmaakten toestand tot een meer volmaakten toestand over te gaan dan dadelijk daarin geplaatst te worden. Zoo moet het zaliger zijn tot engel te worden gevormd dan als engel te worden geschapen.

Het was 21 jaren later. Wij hadden het Thuringer-wald bezocht en er den Inselsberg beklommen, waren toen naar de Saksische Schweiz gereisd en hadden de fraaiste punten: de Bastei, de Kuhstall, de groote en kleine Winterberg en de Prebischthor er bezocht. Over Dresden, Leipzig en Halle bezochten wij nu den Harz, en hoewel ten tweeden male en onmiddellijk na het bezoek van bovengenoemde door hun natuurschoon te regt zoo beroemde oorden van Duitschland, voldeden de nu eens door hunne bekoorlijkheden het oog boeiende, dan weder door het verheven en grootsche het gemoed treffende natuurtooneelen van het Harzgebergte mij niet minder dan bij mijn eerste bezoek. Te Alexisbad, in het bekoorlijke Selke — en in het fraai gelegene logement de Waldkater, in het in stoute partijen zoo rijke Bodedal hadden wij ons verpoosd. Over Rübeland met zijne druipsteenholen, het bergstadje Elbingerode, aan den voet der Brocken, en het op de helling des bergs gelegene dorpje Schierke reden wij langs een vrij steilen weg naar den top van den bekenden Bloksberg. Mijn eerste bezoek van de Brocken had mij geenszins afgeschrikt, maar integendeel genoopt om bij een herhaald bezoek van deze streken dit belangrijk punt niet over te slaan en mijne reigenooten, die voor het eerst dit gebergte bezochten, er toe op te wekken. Het weder was prachtig, en bestendig als het sedert eenige dagen was, deed het ons niet zonder grond een helderen avond en morgen en daarmede een helderen zons onder- en opgang te gemoet zien.

Hadden wij vroeger als jonge lieden meestal wandelende de schoonste punten van den Harz bezocht, thans, nu wij 't genoeg hadden door onze echtgenooten vergezeld te zijn, moesten wij van de bestaande reisgelegenheden gebruik maken en de moeilijke bergreizen, ten minste door onze dames, te paarde, op ezels of wel met rijtuig ten uitvoer brengen. Zoo bezochten wij nu de Brocken met rijtuig. Hoewel onze regt bekwame Kutscher met gemak en zekerheid ook op de steilste gedeelten van den weg zijne paarden wist te besturen, zoo gingen mijn reisgenoot en ik toch bij die gedeelten uit het rijtuig om de paarden den last iets te verligten. Toen wij dicht bij den top waren en het bosch, dat tot eene aanzienlijke hoogte den berg bedekt, achter ons hadden, neigde de zon ten ondergang. Wij verlieten nu het rijtuig en haastten ons om wandelende den top te bereiken. Wij kwamen er ook nog tijdig genoeg om de zon in de noordwestelijke kimmen, die zich diep beneden ons tot in het verre verschieft uitstrekten, te

zien nederzinken. Wij hadden een onbelemmerd uitzigt; want met uitzondering van eenige dunne wolkjes, die bij het wegduiken der zon een fraaijen purpergloed aannamen en den westelijken horizon versierden, was de hemel geheel vrij en onbewolkt. En hij bleef dit onverpoosd zoolang wij op den bergtop vertoefden.

Na zonsondergang vereenigden de langs verschillende wegen gekomene reizigers zich in de ruime gezelschapszaal om er deel te nemen aan den maaltijd, die ons heerlijk smaakte. Of dit een gevolg was van de keur van spijzen dan wel van den door den langen en wel eenigzins vermoeijenden togt opgewekten eetlust, of van het eigenaardige om op zulk eene hooggelegene plaats den maaltijd te gebruiken te midden van een gezelschap van meer dan 40 personen, die tot verschillende natiën behoorden en door het toeval vereend allen in eene vrolijke stemming waren — ik durf dit niet beslissen. Liefst geloof ik dat zoo wel het een als het ander er toe zal hebben medegewerkt.

Van mijne plaats aan tafel had ik het uitzigt naar het westen. De maan was een paar dagen oud en prijkte als een heldere sikkels regt fraai in de avondschemering boven den westelijken horizon. Niet verre van haar zag ik de glansrijke Venus als avondster mede aan den westelijken hemel op eene luistervolle wijze blinken. Was het wonder dat ik niet den afloop van den maaltijd afwachtte om mij eens naar buiten te begeven en mij in het prachtig schouwspel te verlustigen, dat het wijkende daglicht, maar het juist daardoor in vollen luister zichtbaar worden van den prachtigen sterrenhemel, van dit verheven standpunt aanbod?

O, het was een onbeschrijfelijk prachtig tooneel, te zien hoe de wijd uitgestrekte aardoppervlakte zich al meer en meer aan 't gezigt onttrok, en den tot aan den horizon toe helder blijvenden maansikkel en kort daarna ook de schitterende avondster in de kimmten te zien wegduiken. En toen weldra de aardoppervlakte geheel voor onze blikken was verdwenen, zag het oog, aan het heldere stergewelf, dat zich tot diep beneden onzen voet uitstreckte, een tal van helderblinkende sterren met buitengewonen luister stralen. Het was een regt aangename avond na een warmen dag. De koele nachtwind suisde liefelijk door het digte loover, dat niet boven onze hoofden, maar in de diepte beneden ons van alle zijden den berg omgaf. Zoo ergens, dan konden wij hier met van Alphen zeggen:

't Is alles hemel wat men ziet,
Zelfs bergen vlugten heen.

En toen later de meeste reizigers zich ter rust hadden begeven en wij, in de stilte van den nacht, nogmaals het oog naar boven en om ons lieten rondweiden en daar ons verheven gevoelden boven 't gewoel der aarde, was het ons als waren wij den Hemel nader en scheidde wij met weêrzin van een tooneel, dat zoo veel indruk op het gemoed maakte.

Reeds vóór het luiden der klok, waarmede men de reizigers, — die nu in grooter getal dan bij mijn eerste bezoek hier behoorlijk nachtverblijf konden erlangen — wekte om de zon te zien opgaan, waren wij ontwaakt, en een blik uit onze kamer, die naar het oosten het uitzigt had, gaf ons alle hoop dat wij de zon helder uit de kimmen zouden zien verrijzen.

Onze hoop werd niet beschaamd. Toen wij op den toren waren geklommen om van het plat een vrij uitzigt naar alle zijden te hebben, vonden wij daar reeds eenige reizigers bijeen. Al gaande weg breidde de morgenschemering zich uit. Slechts weinige dunne wolkenlaagjes waren boven den oostelijken horizon merkbaar en deze verkondigden, door den bekoorlijken lichtgloed, dien zij weerkaatsten en die van oogenblik tot oogenblik toenam, het naderend tijdstip waarop de luistervolle dagvorstin boven de kimmen zoude verrijzen en hare dagreis zoude aanvaarden. Nog eenige oogenblikken waren aller oogen op de plaats gevestigd waar de zon zich weldra zoude vertoonen, toen te midden van die zee van licht, die hem steeds omgeeft, de schitterende zonnebol als een gloeiende vuurvonk aan de kimmen gezien werd. Ras was die vuurvonk tot een vurig segment augegroeid en weldra ook de geheele glansrijke zon boven den horizon verrezen. Zij vertoonde zich nu als eene schijf van louter goud voor het starend oog, dat welhaast den fellen gloed niet meer konde verdragen, waarmede zij nu reeds duizende jaren de aarde verlicht en verwarmt en tot woonplaats van gelukkige wezens geschikt maakt.

Nog voor kort staarde het oog in een nevelachtig verschiet en onderscheidde niets van dat tallooze tal steden en dorpen, bergen en bosschen, rivieren en beken, weiden en akkers, die in de rijkste verscheidenheid om ons heen waren gelegen, terwijl nu als op eens een onafzienbaar verschiet voor ons oog zichtbaar werd, vol van voorwer-

pen die afwisselend in kleur en vorm de zonderlingste vertooningen opleverden voor het oog, dat niet gewoon is de dingen van zulk een verheven standpunt te aanschouwen. Zoo is er dikwijls slechts een lichtstraal van uit den hoogen noodig om ons de dingen te doen zien, die er bij en rondom ons zijn.

De zon steeg allengs hooger en verspreidde overal licht en leven; maar bij den schier wolkeloozen hemel was er weinig of geene afwisseling van licht en schaduw te ontdekken; geene schakering van licht en bruin, zoo bevallig voor het oog, was er merkbaar. Prachtig hadden wij de zon zien opgaan; het was een morgen zoo heerlijk als men zeide dat zelden het geval was, en toch moet ik bekennen, dat die geheel wolkeloozen hemel en dat wijd uitgestrekte, gelijkmatig verlichte landschap beneden en rondom ons niet dien indruk maakten dien ik bij mijn vorig bezoek had ondervonden en dien wij ook, eenige dagen vroeger, op den Inselsberg in Thuringen hadden gehad, toen wij de schaduwen der ligte wolkjes, hier en daar aan den hemel verspreid, nu hier, dan daar over de aarde zagen trekken. Het menschelijk oog wil afwisseling van licht en bruin, even als afwisseling van vreugd en leed behoefte schijnt te zijn voor het menschelijk hart.

Na een vlugtig ontbijt maakten de reizigers zich tot het vertrek gereed. Ook wij daalden naar beneden en wel langs de Ilse, die op eenigen afstand van den top haren oorsprong neemt en verder door het heerlijke Ilsedal tot naar Ilsenburg geleidt en reden in den namiddag naar Harzburg. Des avonds zagen wij de zon, die wij zoo helder hadden zien opkomen, even helder ondergaan van den Burgberg, een minder hooge berg in de nabijheid van Harzburg.

Twee nachten heb ik alzoo op de Brocken mogen doorbrengen en telkens werd ik getroffen door de heerlijke natuurtooneelen, die zich voor mijn oog opdeden en beide vergoedden in ruime mate de moeite en kosten er voor besteed.

Beide bezoeken hebben mij geleerd, en zij kunnen dit ook anderen leeren, dat men niet te spoedig zich moet laten afschrikken wanneer men in zijne wenschen en verwachtingen wordt te leur gesteld; want juist die teleurstellingen kunnen soms eene bron worden van hooger genot dan men wacht of wenscht. De eerste togt, die velen onzer medereizigers deerlijk te leur gesteld deed terug keeren en door hen als mislukt werd beschouwd, leverde ons een genot op, wel anders, maar niet minder dan wij het ons hadden voorgesteld, en in wezenlijkheid

prachtige en indrukwekkende natuurtooneelen deed zij niet onder voor den tweeden togt, waarbij de omstandigheden zoo gunstig waren als zelden het geval is.

De ervaring, op reis opgedaan en hier kortelijk door mij medege-
deeld, leert dat het van groot belang is om op reis — en niet alleen
op reis, maar ook bij alle omstandigheden des levens — goed te wikken
en te wegen, te bezinnen voor men begint, uit eigene oogen te zien,
op eigene krachten te vertrouwen, naar eigen inzigten te handelen
en niet in sleur den grooten hoop te volgen of zich door teleurstel-
lingen dadelijk te laten ontmoedigen. Het goede, dat ons hier onver-
wacht ten deel valt, het schoone, dat wij vinden op een weg waar
wij dit niet zochten of verwachten, heeft niet zelden meerder waarde
en schenkt ligt grooter genot dan dat waarnaar wij streven en dat
zoo vurig door ons wordt gewenscht.

Dr. W. GLEUNS Jr.